

16436

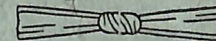
891.99

1-86

ՅՈՂՀԱՆՆԵՍ ԶՐԱԲԵՐԴՅԻ

ԱՆԴՈՐԾԻ ԶԱՏԻԿԸ

Ованесь Джрабердци

ПАСХА БЕЗРАБОТНАГО

Б А Н У

Типографія А. Н. Тараева и Л. Д. Мирзаянца
1912.

ԳԻՆԸ 8 ԿՈՊ.

891.99

2-86

Арм.
2-1252a

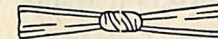
2-1252a Ам-1306

891.99

Ջ-86

ՅՈՂՀԱՆՆԷՍ ԶՐԱԲԵՐԴԻ

ԱՆԳՈՐԾԻ ԶԱՏԻԿԸ

Ованесь Джрабердци

ПАСХА БЕЗРАБОТНОГО

УНБ. № 22353

Б А Н У

Типография А. Н. Тараева и Л. Д. Мирзаянца
1912.

20 03

084114412 115673:900

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՍՏԵՆԻ

НАСХА БЕЗВЪЗВРАЩАЮ

45043-ահ.

29345-63

ԱՆԳՈՐԾԻ ԶԱՏԻԿԸ:

Գեղածիծաղ գարնանային արևն ընկել էր կանաչազարդ ծառերի վրայ և մեղմ գեֆիւռի հետ միասին մի հրաշալիութիւն ստեղծել երկրի երեսին: Օրւայ բարեխառն եղանակն էլ կարծես ուզում էր կատարելիութիւն տալ զատկի տօնին: Եկեղեցիների բարձր կաթողիկէսների ոսկեզօծ խաչերը պայծառ փայլում էին քաղաքի գլխին և զատկի տօնին ժպիտ մատուցանում իրանց բարձունքից: Բ. քաղաքի կեանքը ամեն տեղ եռում էր: Փողոցները լիքն էին մարդկանցով, իսկ շուկաներում և խանութներում ասեղ ձգելու տեղ չ'կար: Ամենքն էլ զատկւայ հանդիսի համար նոր-նոր հագուստներ էին առնում. շուկաներից ուտելիղէն, գինեաներից զանազան գինիներ ու օղիներ կրում լի զամբուղներով տուն: Մանր երեխաների համար խաղալիքներ առնում, մերձաւորների ու բարեկամների համար ընծայացու առարկաներ ջոկջրկում, քաղցրաւէնիքների խանութներից թաքաղներով քաղցրեղէններ կրում... Մի խօսքով կեանքը «եփւում էր իւր կաթսայում»:

Երեկոյեան զանգակներն ղողանջիւնը բոլորին եկեղեցի էր հրաւիրում, որ գատկւայ տօնին պատշաճ ժամասացութիւնը վերջանալուց յետոյ, ցրեն իրենց տները ու սկսեն ուտել խմելը:

Ժամը եօթն էր: Խանութները, գրասենեակներն ու բոլոր շուկաները կապւած էին: Կենդանութիւնը փողոցներից փոխադրւել էր տները անուշահոտ ու ճոխ սեղանների շուրջը բազմել: Ամեն բակից գառների բարակ մայիւնը քաղցր ձայնով հեռից լսւում և գատկամուտի ու զարհանամուտի գալուստը գուշակում:

Մերթ ընդ մերթ փողոցներում քաղաքապահների ոտքերի ձայներն էին լսւում, որոնք զրկւած գատկայ տօնից ուրիշների կեանքի ապահովութիւնն էին ըստանձնել և արթուն հրսկում էին, որ ոչ ոքի գատիկը չխանգարւի. ամենքն էլ կարողանան լաւ տօնել այդ օրը:

Ուրախութիւնը իւր թևերը տարածել էր ամեն տեղ, բոլորի վրայ: Միմիայն Միքայելն էր տխուր ու տրտում. նստած ծովի ափին, քարերի վրա, մերթ ծովի մեղմ խաղացող ալիքների էր նայում, նորա վրա հեռու մութ հորիզօնի մէջ ինչ որ որոնում, մերթ էլ երկնքում լողացող լուսնեակին նայում, ախ քաջում ու կրկին գլուխը երկու ձեռքերի մէջ առնում ու մտածողութեան մէջ ընկղմում. կրկին ախ քաջում, կրկին մտածում ու մտածում... Երկար էր նստել, շատ երկար. դեռ ցերեկանից էր նա

այդտեղ եկել: Մի քանի անգամ ծովի ափին մօտենալուց յետոյ, նա կրկին յետ էր դարձել ու դարձեալ նստել սառը քարերի վրայ: Առաւօտեան, երբ նորա տնատէր Մարգարը, իւր խոհարարին և դռնապանին հետը առած շուկա էր գնում ամեն մէկին ձեռքը տւած մեծ մեծ զամբիւղները, Միքայելը երեւակայեց, որ այդ օրը իւր կինը և երեխան, տեսնելով հարեանների պատրաստւելը գատկաւ տօնին, պիտի նախանձւին ուրիշների բախտին, ուստի ինքը գաղտնագողի կերպով դուրս եկաւ տնից ու գնաց. ինքն էլ չգիտէր թէ ուր: Միմիայն երեկոյեան ժամի 7-ին նա զգաց, որ նստած է ծովի ափին գլուխը քարերի վրայ: Նա յիշեց անցեալ տարւայ այդ երեկոյեան իւր ճոխ սեղանը, որի շուրջը նստած իւր ծանօթներն ու բարեկամները ուրախ-ուրախ ուտում խմում էին. նա յիշեց, որ անցեալ տարւայ այդ երեկոյեան իւր կին Անուշը իրան յատուկ զեղձկուհու քնքուշութեամբ հիւրասիրում էր հիւրերին զանազան ուտելեղէններով ու ըմպելիքներով. իսկ այժմ, երբ զրկւած գործից, մի քանի ամիսներ թափառելուց յետոյ, դատարկածեռն, նա իւր գատիկը գտնում էր ծովի ալիքների ու հեռու հորիզօնի մէջ:

Դեռ մի քանի օր առաջ նա մտածում էր մի տեղից ձարել մի քանի ռուբլի, որ պատրաստէր գատկաւ թաթախմանը, որ գոնէ այդ ազիզ օրը մի կուշտ փորով հաց ուտէր: Այդ

մտքով նա շատ դիմումներ արաւ և բոլորից մի-
կնոյն պատասխանը ստացաւ «չ'կա»: Եւ այդ
«չ'կա»-ն էր, որ նորան ստիպեց ծովի ափին
որոնել իւր զատիկը:

* * *

Կէս գիշերին մօտ էր, երբ թաղապետ ոս-
տիկանը շրջում էր իւր թաղում և պատւէրներ
տալիս քաղաքապահներին զգոյշ լինել և չ'քնել:
Նա հեռւից նկատեց Միքայէլին, որը լուսնեակի
աղօտ լոյսի տակ իւր ձեռքերի մէջ առած գլու-
խը նստած էր քարերի վրա: Մօտեցաւ նրան
և խրոխտ ձայնով հարց ու փորձի ենթարկեց ու
ցոյց տալով դէպի փոքրիկ փողոցի անկիւնը,
պատուիրեց քաղաքապահին ուղեկցել մինչև այն-
տեղ, ուր մի շարք հարբածներ թափւած էին
փողոցում մայթերի վրա: Ոստիկանը, օրերով
քաղցած Միքայէլին, ընդունեց հարբածի տեղ:

Ի՞նչ անէր Միքայէլը: Ազատ ծովի ափին
էլ տեղ չէին տալիս, որ մենակ նստած իւր հոգ-
ւը ու ցաւը քաշէր: Գլխիկոր, մտքամոլոր քա-
ղաքապահի առաջն ընկած, նա գնում էր, ոչինչ
չէր մտածում, բայց գլուխը լիքն էր մտքերով:
Այդպիսով նա շարունակեց իւր ճանապարհը,
մինչև որ հասաւ կայարանի շինութեան առաջ
ընկած կանաչադարձ պարտիզին: Գոյնզգոյն,
ալւան-ալւան ծաղիկների սուր հօտը խոր ներ-
գործեց Միքայէլի հոտառութեան վրա: Նա
կանգնեց, մի քանի անգամ խոր յառաջ քաշեց,
ներս ծծեց ծաղիկներից բուրոյղ քաղցր հոտը,

որն աւելի զրգուեց նորա քաղցածութիւնը ու
թուլացրեց նրան, որի որովայնը մի բան չէր
մտել ամբողջ օրը, առաւօտեան մի կտոր սև
հացից զատ: Նա նստեց պարտիզի շրջապատի
տակ մայթի վրայ, առաւ իւր գլուխը երկու
ձեռքերի ափերի մէջ ու սկսեց մտածել...

— Ա՛խ, այդ չար ոստիկանը, ինչո՞ւ թոյլ
չ'տւեց նստեմ խաղաղ ծովի ափին, ինչո՞վ էի
խանգարում ես նորան: Այն երկու մեծ զամբիւղ-
ները, որը լցրած զանազան ուտելիքներով
տանում էր շուկայից տուն մեր տանտէրը... Իսկ
այն փոքահաստ տէրտէրը, որ հագել էր սև մա-
հուդից նոր կարած փարաջան, որի արժէքը հե-
րիք էր ամբողջ կէս տարւա ապրուստի համար.
Իսկ այն աստիճանաւորը, որը իւր կնոջ հետ
կուելով յետ էր դառնում շուկայից. երեւի կինը
չէր խնայում նորա կոպէկները, իսկ ինքը վա-
ղուց էր զգում, որ զրպանում միմիայն մի քա-
նի ուրբի էր ֆիացել, իսկ մինչև միւս ամսւայ
քսանը, դեռ երկու և կէս տասնեակ օր էլ կայ:
Է՛հ խեղճ դու, երեւի մի օր էլ դու քո զատիկը
կ'տօնես ինձ պէս փողոցում, երբ քեզ էլ ինձ
պէս կը հեռացնեն գործից. իսկ այժմ դեռ ծա-
ռայութեան մէջ ես, արա՛ւ ի՞նչ որ ուզում է
կլինդ: Ա՛հա այս բոլորը գալիս ու գնում էին
Միքայէլի աչքի առջև:

Կէս գիշերից անց էր, երբ նորա ուսից բռ-
նեց մի ժանդարմ—էյ, դու հարբած ես. ինչո՞ւ
ես նստել այստեղ. քնած ես—Միքայէլը քաղ-

ցածուկութիւնից թուլացած չ'կարողացաւ ոտքի վրայ կանգնել. հենւեց ցանքապատին ու սկսեց ինքն իրան մըրթմըրթալ:—Դէհ, շուտ հեռացիր. թէ չէ կուղարկեմ ոստիկանատուն:—Միքայելը ուղղեց իւր ծուած գլխարկն ու կամաց-կամաց, ակամայ քայլելով դիմեց դէպի ան փողոցը, ուր մի տան դարպասի մօտ, ներքնայարկի տակ գըտնուող խուցում ապրում էր նա:

Տան դռները փակ էին: Ի՞նչ անէր: Նա չէր ուզում դռնապանին յանդիպել և կրկին ու կըրկին լսէր նորա խօսքերը.

— Աղան տան քրէհը ուզում է. կամ տուր քրէհը, կամ դուրս եկ կորիւր: Ահա այս խօսքերն էին, որ ստիպեցին Միքայելին, մինչև առաւօտեան լոյսը բացւիլը, նստել տան պատի տակ և սպասել դռների բացմանը:

Նորա այդ օրւա միակ բախտաւորութիւնը նա էր, որ մինչև լոյսի և տան դռների բացւիլը ոչ ոք չ'խանգարեց նորա կիսաթեք դրութեան մէջ քուշը:

Թէև ոսկոռները սառել էին ապրիլի գիշերւայ խոնաւութիւնից, իսկ բերանի երկու ծնօտի ատամները չըխկչըխկալով իրար էին զարկում, սակայն քաղցից ու անքնութիւնից թուլացած նորա մարմինը շուտով ընկաւ կիսամեռ դրութեան մէջ և Միքայելը սկսեց խռըմփացնել: Նա քաշել էր իւր կարճ, պատռոտած վերարկի փեշերը, ծածկել ծնկների ոսկորները, որոնք շուտ են սառչում խոնաւութիւնից, իսկ վերար-

կուի վզնոցը՝ մինչև ականջները, կուշ եկել, կըծկել ծեծուող ոզնու նման պըպըզել մէջքը դէմ արած սառը պատին: Այդ դրութեան մէջ նա սպասում էր լուսաբացին: Նորա երեւոյթութեան մէջ պատկերանում էին հարեան տներում երեկոյեան պատրաստած ճոխ սեղանները, նրանց վրա լիքը-լիքը թանգագին գինիներն ու օղիները. իսկ դրանցից յետո իւր աղքատ խուցը, իրանից մի քանի քայլ հեռաւորութեան վրա, որի սեղանի վրա երեք օր էր թիթեղեա թէյամանը դատարկ անշարժ կանգնած, մի կտոր շաքարի ու թէյի կարօտ: Նա երեւոյթում էր թէ ինչպէս իւր կին Անուշը աչքերը լի արցունքներով, քաղցած փորով, դալկացած դէմքով, նստած այդ սեղանի շուրջը, ականջը ձգած բակին սպասում էր, իրան, Միքայելին:

Առաւօտեան լոյսը բացւեց, երթ և եկը սկսեց ամեն տեղ: Քաղաքապահները խումբ-խումբ գնում գալիս էին, որոնք գիշերապահութիւնից դառնում, որոնք օրապահութեան գալիս: Խոհանոցների դռները բացւեցին: Ծառաները սկսեցին երեկոյեան սեղանների մնացորդը հաւաքել. ամանները լւանալ. բոլորը կարգի բերել ու սպասել տէրերին, որ վեր կենան նորից բացեն ճոխ սեղան ու սպասեն եկողներին, որ կրկին ու կրկին սկսեն ուտել խմելը, քրքիջն ու ծիծաղը, օրւա պատշաճաւոր ուրախութիւնը:

Միքայելը մտայոյզ մի պտոյտ արեց. իւր սենեակի լուսամուտին հասաւ, չորեք մայթի

վրա, սրբեց լուսամուտի ապակու վրա փռին, նայեց սենեակի ներսը, բայց մթութեան մէջ ոչինչ չ'տեսաւ: Զրազը վաղուց էր հանգել: Նաւթի քանակը նրան յայտնի էր, որ չէր հասնիլ մինչև առաւօտը: Զոքած տեղից վեր կացաւ, մօտեցաւ տան դարպասին, անցաւ փոքրիկ անցքով և մտաւ իւր խուցը: Նորա փոքրիկ երեխան երեսի վրա ընկած էր ներքնակի վրա, ձեռքին բռնած կարմիր ձուռն ու անուշ քնով քնած: Իսկ կինը երկու ձեռքերը ծալած, ճակատի տակ դըրած խըռըցնում էր:

Սեղանի վրա մի քանի ձևաների կեղևներ էին թափւած, մի անկիւնը կոտրած ափսէի մէջ էլ մի կտոր ձուկ կար սպիտակ բարակ լաւաշ հացի հետ: Սեղանի վրա ձուկի փշերը ցոյց էին տալիս, որ Անուշը իւր բաժինը կերել էր երկար սովածութիւնից յետոյ, իսկ մնացածը պահել Միքայելի համար: Սպիտակ լաւաշ հացն ու ձուկը նորա ախորժակն այնպէս գրգռեցին, որ նա մի քանի անգամ բերանի ջուրը կուլ տւեց: Լաւաշ հացի մէջ մի կտոր ձուկ փաթաթեց դեռ բաւականին չ'ծամած կուլ տւեց ու նստեց երեսայի քնած թախտի վրա: Քաշեց երեսայի դուռը իրան, համբուրեց նորա դեղնած երեսը ու դուրս եկաւ բակում կանգնեց:

Ամենքը վեր էին կացել, երեկոյեան թափթըփւած սեղաններից հաւաքում էին մնացորդներն ու նոր սեղան սարքում, որ զատիկ շնորհաւորողներին ընդունեն այդ սեղանի շուրջն ու

շարունակեն կեր ու խումը: Ամեն տեղ անուշահոտ օձառներով լացւում, մազերը զանազան իւղերով ու ջրերով օծում ու լանում, նոր-նոր շորեր հագնում ու հագցնում երեսաներին, ուրախ-ուրախ սարքւում ու կոկւում էին: Ծառաներն անգամ իրանց ուրախ զարթ էին գգում. հագնում էին նոր շորեր, օձւում ու լացւում էին, քրքըջոցով այս ու այն կողմը վազում, տէրերի պատէշները կատարում: Տան շներն անգամ այդ օրը քաղցածութիւն չէին զգում, որովհետեւ երեկոյեան սեղանների մնացորդն այնքան շատ է եղել, որ նրանք կերել լցւել էին այնպէս, որ այժմ հանգիստ, ուրախ նստել էին իրանց տեղն և ուշադրութեան չէին առնում աղբանոցից բուրդ կերակուրների մնացորդների հոտը:

Այդ բոլորը տեսնում էր Միքայելը և մերթնախանձում կուշտ շների վիճակին, մերթ էլ ուրախ ծառաների բախտին: Նա զգաց այդ օրւա իրան սպասող ամօթին, թէ ինչպէս կինն ու երեխան զարթնելով քնից, պիտի նայեն նրա երեսին քաղցած ու տաքացած դէմքով: Նա մըտաւ սենեակ, մօտեցաւ կնոջը, զգուշութեամբ հանեց նորա գրպանից սնդուկի բանալին, բացեց, հանեց միջից կնոջ պսակի մատանիները, կրկին կողպեց և բանալին ձգեց կնոջ գրպանն ու դուրս եկաւ փողոց:

Ի՞նչ անէր, ո՞ւր գնար: Մի քանի բոպէ մըտածելուց յետո, ուղղեց իւր քայլերը դէպի փողոցի վերևի անկիւնում գտնուող խանութպանը,

որը գիշեր ցերեկ ամեն ընդհատ շարունակում էր իւր գինու օղու առևտուրը, որի համար զատիկ ու ջրօրհնէք ասած օրերը ծոյլերի հանգստութեան ժամանակ էր համարւում: Նա գիտէր միմիայն մի բան—ամեն ընդհատ մի բան պոկել մարդկանցից—այսինքն աշխատել շատ փող հաւաքել:

Միքայելը մտաւ նեղ ու մութ, իրան վաղուց յայտնի անցքով, որը բացւած էր տօն ու կիրակի օրերին հաւատարիմ «մուշտարիների» համար, որի շարունակութիւնը վերջանում էր մի մութ ու խոնաւ սենեակում, ուր վաշխառու խանութպանը դարսել էր բոլոր գրաւ վերցրած իրերը: Այնտեղ դուք կը գտնէիք արկղներ, սեղաններ, կաթսաներ, բարձեր, մուշտակներ և բոլոր այն իրերը, որոնք կարելի էր մի քանի անգամ աւել գնով վաճառել, գրաւ վերցրած գնից: Նա անցաւ այդ անցքով, մտաւ խանութ: Խանութպանը նայեց Միքայելի երեսին ու իմացաւ, որ նա գինի կամ օղի առնելու համար չի եկել: Երեսը դարձրեց դէպի պատի տակ աղտոտ սեղանի շուրջը նստոտած անտուն բանւորներին, որոնք վերջի շաբաթւա ռոճիկներն առած, այդտեղ նստել էին դեռ երեկւա կէսօրից յետո և կաթ-կաթ թափում էին խանութպանի ձեռքն իրանց արիւն քրտինքով աշխատած կոպէկներն ու փոխարէնը ստանում կէս ջրախառն գինի ու օղի, թունաւորում իրանց օրգանիզմը:

Մի քանի ընդհատ Միքայելը սպասողական դրութեան մէջ կանգնած սպասում էր խանութ-

պանի ուշադրութեան արժանացման: Բայց խանութպանը լաւ գիտէր Միքայելի դրութիւնն ու նորա այդքան վաղ այցելութեան նպատակը: Նա լաւ գիտէր, որ քանի ուշ սկսի Միքայելի հետ խօսակցութիւնը, այնքան քիչ կըտա գրաւ դնելու ապրանքի համար: Մի շարք տեղի անտեղի խօսակցութիւնից յետո նա դարձաւ դէպի Միքայելը:

— Հըր ի՞նչ կա մեր տղա, չ'լինի թէ եկել ես գորգըդ ու կաթսա տանելու. երևի փող ես բերել:

— Ո՛չ, Գրիգոր ապէր, կնոջս պսակի մատանիներն եմ բերել. ի սէր Աստուծոյ, մի քանի ռուբլով վերցրու մինչև, մի կերպ գործի կը մտնեմ կաշխատեմ և բոլորը կը վճարեմ ու գորգի և կաթսայի հետ զրանք էլ յետ կառնեմ:

Գրիգոր ապոր ախորժակը բացւեց մատանիների վրա. նա լաւ գիտէր, որ Միքայելը շուտ գործ չի ձարելու և արժէքաւոր իրերը չնչին գումարով կը մնան իրան:

— Հ'ը տեսնեմ,—ասաց վաշխառուն—Միքայելը հանեց գրպանից մատանիներն ու աւաւ նրան: Երկար նայելուց յետո հանեց գրպանից թղթէ երեքանոցը ու գրաւ Միքայելի ձեռքում:

— Դու ես, որ այդքան տալիս եմ, եթէ ուրիշը լինէր, չէի տալ:

Միքայելը լաւ գիտէր, որ ամենափոքրիկ բողոքն անգամ կարող էր զրկել իրան և այդ գումարից: Նա, ձեռքում պինդ բռնած թղթադրամը, շուռ եկաւ ու դուրս գնաց: Մտածում էր, որ մի բան առնէր տուն տանէր, բայց որտեղից նա կարող էր ձարել, քանի որ բոլոր

խանութներն ու շուկաները փակ էին, բացի վաշխառու գինեվաճառ Գրիգորի գինետնից, որտեղ միմիայն գինի և օղի էր վաճառուում:

* * *

Անուշը ամբողջ գիշերը անհանգիստ անց էր կացրել նստած անճրագ մութ խուցում, չոր սեղանի կողքին: Առաւօտեան լոյսն ընկել էր խուցի նեղ լուսամուտով նորա ջրակալած աչքերին: Տրորեց աչքերն ու նստեց թախտի վրա քնած երեխայի մօտ և սկսեց մտածել անհանգիստ կերպով—*ո՛ւր գնաց, ի՞նչ եղաւ, Տէր Աստուծո՛ւ*— երեխան ճշաց ու շուռ եկաւ դէպի մայրը, բացեց աչքերը ու—*հայրիկ, հայրիկ—կանչելով կրկին փակեց և շարունակեց իւր քունը:*

Անուշը բացեց դուռը, նայեց բակում կանգնած դռնապանին, որը տեսնելով Անուշին, ուղղեց իւր քայլերը դէպի նա:—*Հը աղչի մարդըդ ո՞ւր է:*

Անուշը զգաց, որ դռնապանը պիտի մի շարք լիտի խօսքեր թափէր իւր ամուսնու հասցէին, ծածկեց դուռն և յետ գնաց նստեց փոքրիկ լուսամուտի առաջ և յետեկեց դռնապանին: Դռնապանը յետ քաշեց և հպարտ քայլերով սկսեց բարձրանալ վերևի յարկը, նոր պատուէրներ ստանալու տան տիրոջից:

Տան դուռը բացեց, Անուշը վեր թռաւ կարծելով, թէ դռնապանն է յետ դառել: Մտաւ Միքայելը տխուր ու դալկացած դէմքով առանց մի խօսք արտասանելու անցաւ նստեց երեխայի մօտ թախտի վրա: Կինը նկատեց նորա տխրութիւնը և միացնելով իւր տխրութիւնը ամուս-

նու տխրութեան հետ աշխատում էր խուսափել նրա երեսին նայելուց: Այդպէս մի քանի րոպէ լուռ մնացին երկուսն էլ, նայելով երեխայի երեսին, որը կարծես երազի մէջ տեսնում է իւր ընկերներին, հագած նոր շորեր, ձեռներին նոր խաղալիքներ, ուրախ, զւարթ խաղում են ու իւր մանկական անմեղ նախանձը յարուցանում:

Տան դուռը ծեծւեց: Անուշը կիսաբաց արաւ դուռը, դուրս հանեց իւր գլուխը: Նորա առաջ կանգնած էր դռնապանը իւր լիտի երեսը դարձրած դէպի իւր տէրը, որը կանգնած էր պատշգամբում և ինչ որ կարգադրում էր դռնապանին խրոխտ ձայնով:—*Աղչի, մարդըդ եկել է, ասա աղան փողն ուզում է, թող տան քէհը տա, ասաց դռնապանն ու կոպիտ կերպով այնպէս հրեց տան դուռը, որ Անուշը մի քանի քայլ յետ ու յետ գնաց և քիչ էր մնում որ ընկնէր:* Միքայելը տեսնելով դռնապանի անհափ լիտիութիւնը չ'կարողացաւ զսպել իւր յուզմունքը. վեր թռաւ տեղից, դուրս հրեց դռնապանին, և դուռը ծածկելով կրկին նստեց տեղն և սկսեց յուզւել ու կատաղել ինքն իրան:

Ի՞նչ անէր խեղճ Միքայելը, ամբողջ չորս ամսւա տան վարձը չէր տւել, ամեն անգամ խոստանում էր շուտով ճարել ու տալ, բայց չէր կարողանում, և օրէ օր աւելի էր շատանում իւր պարտքը:

Տան բակում խրոխտ ձայնով մէկը գոռգոռում էր—*ի՞նչ է բարեգործական ընկերութիւն*

է այստեղ, թէ աղքատանոց—չ'կա թող կորչի
այստեղից. ո՛ւր է. կանչիր դուրս:

Այս խօսքերը Միքայելի ականջին էին հասնում
և զնդակների պէս ծակոտում նորա ականջները:

Անուշը պատրաստում էր ինքը պատաս-
խանել, եթէ ներս գար տան տէր Մարգարը:

Միքայելը չ'սպասեց, որ ներս գար կոպիտ
դռնապանը, որից սպասում էր շատ յանդուգն
խօսքեր և լկտի հայհոյանքներ իւր հրելու փո-
խարէն: Նա վեր կացաւ տեղից և դուրս եկաւ
բակը մօտեցաւ տան տիրոջ և կամաց-կամաց
սկսեց խօսել նրա հետ, բայց Մարգարը համբե-
րութիւնից հանած, չէր ուզում իրան զսպել:

— Ի՞նչ ես ուզում եղբայր—չունիս թողիւր
դուրս կորիւր, ձրի հօ չեմ պահելու քեզ տարի-
ներով. Անուշը դուռը կիսաբաց էր արել ունա-
յում էր, թէ ինչով կ'վերջանար այդ խայտա-
ռակութիւնը: Միքայելը շատ էր աղաչում, որ
մի երկու շաբաթ էլ սպասի, բայց Մարգարը
կարգադրեց դռնապանին, որ զոռով դուրս անի
ներս, եթէ այսօր նա փող չ'սա:

Միքայելը հանեց զրպանից զրաւ դրած մա-
տանիների գինը, երեք ուրբլին, դրեց Մարգարի
ձեռին ու կրկին խնդրեց մի քանի օր սպասել:

Մարգարը շուռ եկաւ ու դուրս գնաց, իսկ
Միքայելը մտաւ իւր խուցը ու սկսեց մտածել,
թէ էլի ի՞նչ կարող է նա գրաւ դնել կամ վա-
ճառել, որ մի քանի օրից յետո անգութի
ձայնը չ'լսի:

Օրը գատիկ էր. ամեն տեղ կեր ու խում
և ուրախութիւն

0

Арм.
2-1252₂

